

JAHON MAMLAKATLARIDA QIYOSIY PEDAGOGIKA JAMIYATLARI: FAOLIYATI, VAZIFALARI VA TA'LIM TARAQQIYOTIDAGI AHAMIYATI

Boymatova Nodira Xamidullayevna

Menejment va kelajak texnologiyalari universiteti

Pedagogika va psixologiya yo'nalishi

4-kurs talabasi

nodiraboymatova1106@gmail.com.

Axmadaliyeva Ra'noxon Mamadjonovna

Menejment va kelajak texnologiyalari universiteti

Pedagogika va psixologiya yo'nalishi

4-kurs talabasi

Annotatsiya. Ushbu maqolada qiyosiy pedagogika fanining shakllanishi va rivojlanishi, shuningdek, jahon mamlakatlarida faoliyat yuritayotgan qiyosiy pedagogika jamiyatlarining asosiy vazifalari va faoliyat yo'nalishlari tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida Yevropa, Amerika va Osiyo mamlakatlarida tashkil etilgan milliy hamda xalqaro qiyosiy pedagogika jamiyatlarining ta'lim tizimlarini takomillashtirishdagi o'rni yoritib berilgan. Qiyosiy pedagogika jamiyatlarining ta'lim siyosatini shakllantirish, xalqaro tajriba almashinuvini yo'lga qo'yish, pedagogik innovatsiyalarni joriy etish va ta'lim sifatini oshirishdagi ahamiyati ilmiy asosda ochib berilgan.

Kalit so'zlar: qiyosiy pedagogika, ta'lim tizimi, pedagogik jamiyatlar, xalqaro ta'lim, ta'lim siyosati, ta'lim islohotlari, pedagogik innovatsiyalar, global ta'lim, ta'lim sifati, ta'limni qiyosiy tahlil qilish.

Bugungi globallashuv davrida ta'lim tizimlari milliy chegaralar bilan cheklanib qolmay, jahon miqyosidagi umumiy rivojlanish tendensiyalariga moslashib bormoqda. Turli mamlakatlarda amalga oshirilayotgan ta'lim islohotlari, pedagogik innovatsiyalar va boshqaruv mexanizmlari o'zaro ta'sirga kirishmoqda. Ana shunday sharoitda ta'lim

tizimlarini faqat ichki mezonlar asosida baholash yetarli bo'lmay, ularni xalqaro tajriba bilan qiyosiy tahlil qilish zarurati yuzaga keladi.

Shu ehtiyoj natijasida qiyosiy pedagogika mustaqil ilmiy yo'nalish sifatida shakllanib, zamonaviy pedagogika fanining muhim tarkibiy qismiga aylandi. Qiyosiy pedagogika nafaqat turli davlatlardagi ta'lim tizimlarini solishtirish bilan cheklanadi, balki ularning rivojlanish qonuniyatlarini, ijtimoiy-iqtisodiy va madaniy omillar bilan o'zaro bog'liqligini chuqur tahlil qiladi.

Qiyosiy pedagogika — bu turli mamlakatlar va mintaqalardagi ta'lim tizimlarini qiyoslash orqali ularning umumiy va farqli jihatlarini aniqlashga qaratilgan ilmiy yo'nalishdir. U ta'lim mazmuni, o'qitish metodlari, tarbiya konsepsiyalari, ta'limni boshqarish mexanizmlari va pedagogik natijalarni tahlil qilishni o'z ichiga oladi.

Mazkur fan sohasi quyidagi asosiy masalalarni hal etishga xizmat qiladi:

- ta'lim tizimlarining samaradorligini baholash;
- pedagogik tajribaning universal va milliy jihatlarini aniqlash;
- ta'lim siyosatini ilmiy asoslash;
- islohotlar uchun asoslangan tavsiyalar ishlab chiqish.

Qiyosiy pedagogika fan sifatida XIX asrda shakllana boshlagan bo'lib, uning rivojlanishi Yevropa mamlakatlaridagi ta'lim tizimlarini o'zaro solishtirish bilan bog'liqdir. Dastlabki bosqichda qiyosiy tadqiqotlar tavsifiy xarakterga ega bo'lgan bo'lsa, keyinchalik ular ilmiy-metodik asosda olib borila boshlandi.

XX asrda sanoatlashuv, urbanizatsiya va xalqaro hamkorlikning kuchayishi qiyosiy pedagogikaning yanada rivojlanishiga turtki berdi. Ayniqsa, urushdan keyingi davrda xalqaro ta'lim tashkilotlari faoliyatining kengayishi ushbu sohaning institutsional rivojiga zamin yaratdi.

Qiyosiy pedagogika jamiyatlari ta'lim sohasidagi ilmiy hamkorlikni mustahkamlash maqsadida tashkil etilgan. Ularning eng nufuzlisi — Jahon miqyosida faoliyat yurituvchi Xalqaro qiyosiy pedagogika jamiyatlari kengashidir. Ushbu tashkilot turli mamlakatlardagi milliy jamiyatlarni birlashtirib, ilmiy muloqot va tajriba almashinuvini ta'minlaydi.

Xalqaro jamiyatlarning asosiy vazifalari quyidagilardan iborat: qiyosiy pedagogika bo'yicha global tadqiqotlarni qo'llab-quvvatlash, xalqaro ilmiy anjumanlar tashkil etish, yosh tadqiqotchilarni ilmiy faoliyatga jalb etish va ta'lim siyosati bo'yicha ekspert xulosalarini ishlab chiqish [1].

UNESCO qiyosiy pedagogika rivojida strategik ahamiyatga ega tashkilot hisoblanadi. Tashkilot tomonidan e'lon qilinadigan xalqaro hisobotlar, statistik ma'lumotlar va tahliliy hujjatlar qiyosiy tadqiqotlar uchun muhim manba vazifasini bajaradi. UNESCO doirasida amalga oshirilayotgan loyihalar ta'lim tizimlarining barqaror rivojlanishini ta'minlashga qaratilgan.

Buyuk Britaniyada qiyosiy pedagogika mustaqil ilmiy yo'nalish sifatida shakllangan bo'lib, u xalqaro ta'lim tadqiqotlari bilan uzviy bog'liq. Mamlakatda faoliyat yurituvchi jamiyatlar ta'lim siyosati, migratsiya va ko'pmadaniyatli ta'lim masalalarini qiyosiy asosda o'rganishga alohida e'tibor qaratadi.

Bundan tashqari, Germaniyada qiyosiy pedagogika ta'limni ijtimoiy institut sifatida tahlil qilishga yo'naltirilgan. Tadqiqotlarda ta'limning iqtisodiy rivojlanish bilan bog'liqligi muhim o'rin tutadi. Fransiyada esa qiyosiy pedagogika davlat ta'lim siyosati bilan chambarchas bog'langan bo'lib, ta'lim tizimini modernizatsiya qilishda muhim ilmiy asos bo'lib xizmat qiladi.

Shuningdek, AQSh qiyosiy pedagogika sohasida yetakchi mamlakatlardan biri hisoblanadi. Bu yerda faoliyat yurituvchi ilmiy jamiyatlar ta'limdagi tenglik, inklyuziya va global raqobatbardoshlik masalalarini qiyosiy tahlil qilish bilan shug'ullanadi.

Kanadada qiyosiy pedagogika ko'pmadaniyatli jamiyat sharoitida ta'lim samaradorligini oshirishga qaratilgan. Lotin Amerikasi mamlakatlarida esa qiyosiy tadqiqotlar asosan ta'limga kirish imkoniyatlari va ijtimoiy tengsizlik muammolarini o'rganishga yo'naltirilgan.

Shuni ham aytish joizki, Osiyo mintaqasida qiyosiy pedagogika tez sur'atlarda rivojlanmoqda. Yaponiya, Janubiy Koreya va Xitoyda qiyosiy tadqiqotlar milliy ta'lim modelini takomillashtirishda muhim vosita sifatida qaraladi. Ushbu mamlakatlar xorijiy tajribani tanqidiy tahlil qilish va uni milliy an'analar bilan uyg'unlashtirishga intiladi.

Qiyosiy pedagogika jamiyatlarining faoliyati quyidagi asosiy yoʻnalishlarni qamrab oladi: taʼlim tizimlarini ilmiy qiyosiy tahlil qilish, pedagogik innovatsiyalarni aniqlash va ommalashtirish, xalqaro hamkorlikni rivojlantirish, taʼlim sohasida strategik qarorlar qabul qilish uchun ilmiy asos yaratish va pedagog kadrlar malakasini oshirish.

Bugungi kunda raqamli taʼlim, masofaviy oʻqitish, inklyuziv taʼlim va barqaror rivojlanish masalalari qiyosiy pedagogika tadqiqotlarining asosiy yoʻnalishlariga aylangan. Qiyosiy pedagogika jamiyatlari ushbu jarayonlarni ilmiy tahlil qilib, global taʼlim rivojiga hissa qoʻshmoqda [4].

Xulosa qilib aytganda, jahon mamlakatlarida faoliyat yuritayotgan qiyosiy pedagogika jamiyatlari taʼlim tizimlarini rivojlantirishda muhim ilmiy va amaliy ahamiyatga ega. Ular taʼlim sohasidagi global muammolarni aniqlash, ilgʻor tajribalarni umumlashtirish va milliy taʼlim tizimlarini modernizatsiya qilishga xizmat qiladi. Qiyosiy pedagogika jamiyatlarining faoliyati zamonaviy taʼlim taraqqiyotining muhim omillaridan biri sifatida namoyon boʻlmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Phillips, D., & Schweisfurth, M. (2019). Comparative and international education: An introduction to theory, method, and practice (3rd ed.). Bloomsbury Academic.
2. Steiner-Khamsi, G. (2018). The global politics of educational borrowing and lending (2nd ed.). Teachers College Press.
3. UNESCO. (2023). Global education monitoring report: Technology in education – A tool on whose terms? UNESCO Publishing.
4. Mundy, K., Green, A., Lingard, B., & Verger, A. (2016). The handbook of global education policy. Wiley-Blackwell.